

PASTORAČNÁ ZODPOVEDNOSŤ LAIKOV?

Druhá podmienka živej farnosti – Trojica a dve hlavné prikázania – rozširovanie Cirkvi – takže pastorácia...

Vo svojej apoštolskej exhortácii o živote laikov v Cirkvi sv. Ján Pavol II. píše o farnosti toto: „*Aby sa všetky tieto farnosti stali živými kresťanskými spoločenstvami, musia sa dotyčné miestne autority starať o to, aby: a/ boli farské štruktúry prispôsobené situáciám s veľkou flexibilitou, ktorú umožňuje cirkevné právo predovšetkým podporovaním účasti laikov na pastoračnej zodpovednosti; b/ rástli malé bázové spoločenstvá, nazvané aj živé spoločenstvá, v ktorých veriaci vzájomne môžu hlásať Božie Slovo a môžu byť činnými v službe a v láske. Tieto spoločenstvá sú v spoločenstve so svojimi pastiermi opravdivými skoncrtmeniami cirkevného communia a centrami evanjelizácie...*“

O podmienke b), malých spoločenstvách, sme hovorili v minulej úvahe. Dnes poďme na podmienku a) a tou je účasť laikov na pastoračnej zodpovednosti Cirkvi.

Začať môžeme hoci aj pri dvoch Hlavných prikázaniach: „*Prvé je toto: „Počuj, Izrael, Pán, náš Boh, je jediný Pán. ³⁰ Milovať budeš Pána, svojho Boha, z celého svojho srdca, z celej svojej duše, z celej svojej mysle a z celej svojej sily!” ³¹ Druhé je toto: „Milovať budeš svojho blížneho ako seba samého!” Iného, väčšieho prikázania, ako sú tieto, niet.“ (Mk 12,29-31 SSV).*

To prvé prikázanie akoby definovalo vnútorný život Boha v Trojici, kde každá osoba miluje a je milovaná „celým srdcom, celou dušou, celou myslou a celou silou“, proste celým bytím – a výsledkom je potom tak intenzívna jednota, že síce tri Osoby, ale len Jeden Boh, jediná vôľa, ktorá je výsledkom dokonalého slobodného darujúceho sa konsenzu lásky Osôb Trojice.

Druhé prikázanie potom akoby definovalo túžbu Boha dať aj nám, svojim stvoreniam, to isté, čo má aj on: „*Boh predsa nie je žobrák, on aj teba urobil Bohom na svoj obraz!*“ (sv. Hippolit), alebo: „*Všetko, čo má Boh – okrem identity bytia – prijíma ten, kto je milosťou zbožšťovaný*“ (sv. Maxim Vyznavač).

No a teraz poďme k sebe! Máme tu teda akoby dve sféry, dve oblasti: „*Oblasť Prvého prikázania*“, v ktorej sa odohráva jednota života a lásky po vzore Trojice, čiže Nebo; a „*oblasť Druhého prikázania*“, v ktorej sú všetci tí, ktorí ešte v tejto jednote nežijú, ku ktorým ale smeruje prajná láska a túžba Boha pritiahnúť ich do tejto jednoty a do blaženosti Trojičného zdieľania jednoty lásky v Bohu.

Na samom začiatku sme my sami v „*oblasti Druhého prikázania*“, keď sme evanjelizovaní a Boh nás volá, vabi, pozýva, aby sme vstúpili už teraz do Života Trojice a tak už teraz prijímali v Duchu Svätom Boží život v spoločenstve Jeho Cirkvi a boli tak Duchom v Cirkvi zbožšťovaní a stávali sa podobní Bohu, ako učí Katechizmus: „*Duch uzdravuje a premieňa tých, čo ho prijímajú, pripodobňujúc ich Božiemu Synovi. Ovocie sviatostného života spočíva v tom, že Duch adoptívneho synovstva zbožšťuje veriacich, lebo ich životne spája s jednorodeným*

Synom, Spasiteľom.“ (KKC 1129). Je to Boh, ktorý nás v tej chvíli miluje ako seba samého, hoci my ešte stále sme mimo Neho, dokonca často ešte nepriatelía, ako podotýka Pavol, keď vraví, že sme „*boli zmierení s Bohom smrťou jeho Syna vtedy, keď sme boli nepriateľmi*“ (Rim 5,10 SSV).

Keď prijmeme, uveríme, obrátíme sa a zamilujeme sa do Boha v Kristovi, presúvame sa do oblasti „*Prvého prikázania*“. Vstupujeme do jednoty Trojice tým, že sa učíme a usilujeme milovať Boha tak, ako On miluje nás: bezvýhradne, bezpodmienečne, úplne, celým bytím, až do dna. A spoločne s Bohom sa obraciame na ostatných ľudí okolo nás a túžime, aby aj oni mali to, čo my, aby aj oni mohli prežívať rozkoš a blaženosť vzrušujúceho a všetko prenikajúceho Života v Bohu. Takže v tejto chvíli sa to prejavuje tým, že spolu s Bohom sme v „*oblasti Prvého prikázania*“ a s Ním a v ňom sa obraciame na ostatných ľudí, ktorí sú vzhľadom na nás v „*oblasti Druhého prikázania*“ – vo sfére našej „*prajnosti*“ lásky voči nim.

Tu pramení apoštolát a zásadné apoštolské povolanie katolíkov. Ako vyučuje Koncil: „*Keďže celá Cirkev je misionárska a dielo šírenia evanjelia je základnou povinnosťou ľudu Božieho, ... Všetci veriaci ako údy živého Krista, ku ktorému sa pričlenili a pripodobnili krstom, birmovkou a Eucharistiou, sú povinní spolupracovať na vývoji a vzraste jeho Tela, aby ho čím skôr priviedli k plnosti. Preto všetci synovia a dcéry Cirkvi majú mať živé vedomie vlastnej zodpovednosti voči svetu, pestovať v sebe naozaj katolíckeho ducha a zasvätiť svoje sily dielu šírenia evanjelia.*“ (Ad Gentes 32 a 36). Prečo koncil hovorí o tomto ako o všeobecnej a základnej povinnosti všetkých kresťanov a o tom, že práve do tejto oblasti majú vložiť všetky svoje sily, je vari zjavné: Ak vo mne nie je Božia túžba sprostredkovať všetkým ľuďom „*tam vonku*“ v „*druhej oblasti*“ to, čo ja zažívam v „*prvej oblasti*“ s Bohom a v Bohu, tak potom to značí len jedno: že ja sám ešte s Bohom a v Bohu nežijem, ja sám som ešte stále „*tam vonku*“, nemám ešte Božie myslenie a Božie postoje a už vôbec nie Božiu lásku – a teda ja sám potrebujeme ešte len byť evanjelizovaný a stať sa kresťanom a katolíkom. Lebo ak ním skutočne som, ak už som uveril a obrátil som sa – potom nie je v mojom živote nič dôležitejšie, než sa plne s Bohom a v Bohu podieľať na Jeho diele, ktorým nie je nič menšie, než sprostredkovať celému svetu „*Boží chlieb ... , ktorý zostúpil z neba a dáva svetu život*“ (Jn 6,33 SSV).

Už aj toto je *pastoračná činnosť*. Ale príbeh pokračuje!

Ľudia, ktorí uveria a obrátia sa, vstupujú do „*prvej oblasti*“, v ktorej sme už my a Boh. To znamená, že tvoria úplnú Trojičnú jednotu lásky nielen s Bohom, ale v Bohu aj s nami! Tak, ako hovorí Ježiš: „*aby boli jedno, ako sme my jedno - ²³ ja v nich a ty vo mne*“ (Jn 17,22-23 SSV). Alebo ako hovorí Pavol: „*už niet Gréka ani Žida, obriezky ani neobriezky, barbara, Skýta, otroka, slobodného, ale všetko a vo všetkom je Kristus*“ (Kol 3,11 SSV). Spolu tak tvoríme Cirkev, „*pozemské Trojičné*

spoločenstvo“, v ktorom uskutočňujeme navzájom Kristove slová: „Aby ste sa aj vy vzájomne milovali, ako som ja miloval vás“ (Jn 13,34 SSV). Táto jednota lásky navzájom a jednota lásky s Bohom sú absolútne neoddeliteľné. Tak, ako v matematike platí, že ak „A=C“ a súčasne „B=C“, potom aj „A=B“, tak aj tu platí, že ak ja som jedno v láske s Bohom a ostatní bratia a sestry sú tiež v láske jedno s Bohom, potom nutne musíme aj my byť navzájom rovnako jedno. Preto Ján môže tak sebavedome písať: „My vieme, že sme prešli zo smrti do života, lebo milujeme bratov. Kto nemiluje, ostáva v smrti. ...¹⁶ Čo je láska, poznali sme z toho, že on položil za nás svoj život. Aj my sme povinní dávať život za bratov. ... Ved' kto nemiluje brata, ktorého vidí, nemôže milovať Boha, ktorého nevidí“ (1 Jn 3,14.16; 4,20 SSV).

Z minulosti už vieme, že v praxi je nemožné žiť tu, na zemi, takúto lásku iným spôsobom, než v rámci štruktúry malých spoločností. Preto pápež hovorí, že ak takáto štruktúra neexistuje, farnosť nemôže byť živou, čiže nemôže reálne žiť Boží život a Božiu jednotu Trojičnej lásky, pretože to jednoducho *nedokáže*, aj keby ako chcela.

Láska je ale vec navýsost konkrétna. Znamená *slúžiť* milovanému, ako hovorí Ježiš: „A kto bude chcieť byť medzi vami prvý, bude sluhom všetkých.“⁴⁵ *Lebo ani Syn človeka neprišiel, aby sa dal obsluhovať, ale aby slúžil a položil svoj život ako výkupné za mnohých“* (Mk 10,44-45 SSV). Čím väčšia láska, tým väčšia služba. A je jasné, že táto služba sa úplne prioritne bude týkať toho najdôležitejšieho: a tým je vzájomná pomoc v prehlbovaní nášho života s Bohom a našej jednoty lásky s Bohom.

V tej chvíli naša *pastoračná zodpovednosť* už obsahuje dve roviny: APOŠTOLÁT smerom k ľuďom, ktorí sú vzhľadom na nás, čiže na Boha a na Cirkev, ešte stále v „druhej oblasti“, „tam vonku“; a vzájomná PASTORAČNÁ STAROSTLIVOSŤ o seba navzájom v spoločenstve Cirkvi, medzi tými, ktorí medzi sebou už cieľene tvoria vzťahy zodpovedajúce jednote lásky „prvej oblasti“ – Trojičnému životu. Pokiaľ táto pastoračná služba bratov a sestier v Cirkvi navzájom neexistuje, znamená to, že cirkev v danom mieste vlastne cirkvou nie je, pretože sama v sebe nežije Boží život jednoty lásky a nie je ani živou...

No a kľúčovým nástrojom tejto pastoračnej služby lásky a zodpovednosti lásky sú zase malé bázové spoločenstvá. Pápež o nich píše: „*Také spoločenstvá decentralizujú a organizujú farnosť, s ktorou zostávajú stále spojené. Majú korene v mestských a vidieckych vrstvách a stávajú sa kvasom kresťanského života, pozornosti voči zanedbaným a angažovania sa za premenu spoločnosti. V nich zažíva jednotlivý kresťan spoločenstvo, cíti sa sám ako aktívny element a dostáva popud spolupracovať na úlohe pre všetkých. Týmto spôsobom sú základné spoločenstvá pomocou pre prvozvestovanie a pre prehĺbené hlásanie evanjelia a sú zdrojom nových služieb.*“ (Redemptoris missio 51).

Pár postrehov:

- *Decentralizujú farnosť* – už nie „jeden farár a stovka pomocníkov“, ale opravdivé, zrelé spoločenstvo, ktoré celé je veľmi aktívne a iniciatívne v tejto službe lásky. Farár je viac líder a facilitátor tohto organizmu, než nejaký riaditeľ, organizátor a nenahraditeľný poháňač čohokoľvek, čo sa vo farnosti rozhybe.

- To je ale možné len preto, že malé spoločenstvá súčasne *organizujú farnosť*: už nie masa 600 ľudí nahromadených v kostole a potom po omši rozprchnutých každý za svojim, ale štruktúra 40-tich malých tímov, každý so svojim animátorom,

ktorí spoločne tvoria malé komunity animátorov s oblastnými animátormi a tí sa pravidelne stretávajú s farárom. Výsledkom je dokonalá informovanosť smerom „nahor“ (farár vie, čo sa v jeho farnosti deje, čím farníci žijú, po čom túžia a čo im Duch vkladá do srdca) i smerom „nadol“ (farár má účinný spôsob, ako posúvať aktuálnu pastoračnú stratégiu „nadol“ smerom k farníkom). Nehovoriac o špecializácii, kde isto sú skupinky, ktoré sú lepšie v práci s deťmi, iné v evanjelizácii, iné v katechéze, iné majú dar práce s ľuďmi na okraji spoločnosti, či charitatívnej práce, iní zase majú zvlášť blízko k liturgii,... atď.

- Sú *kvasom kresťanského života*, pretože kresťanstvo, to je opravdivý Boží život a život sa nedá učiť prostredníctvom „poučení“ a „kurzov“ a „seminárov“. To sú vhodné a dobré doplnky, ale len doplnky toho najdôležitejšieho a tým je *učeníctvo*. Čiže proces, kedy reálne žijem s tými, ktorí sú na ceste s Bohom už predom mnou a od nich a s nimi sa veľmi prakticky a skúsenostne učím praxi Božieho života (porov. úvaha 344). Takto, mimochodom, formoval a vyučoval sám Ježiš svoje malé *bázové spoločenstvo* apoštolov...

- Tieto malé spoločenstvá sú kľúčové pre *hlásanie evanjelia* aj z toho dôvodu, že ak niekomu ohlasujete Krista a on sa rozhodne *uveriť* a stať sa kresťanom, musíte mať miesto, kam ho pošlete, aby sa tam, v spoločenstve iných kresťanov, mohol ako *učeník* učiť práve týmto skúsenostným a praktickým spôsobom životnému štýlu, postojom a láske Božích detí. Aj preto, mimochodom, na margo birmovancov, ale o katechumenoch to platí obdobne, Cirkev hovorí: „*Pokrstených pripraviť na prijatie tejto sviatosti je v najvyššej miere úlohou Božieho ľudu*“ (Obrad birmovania, úvodné smernice č. 3) – a to práve preto, že k zrelosti obrátenia sa nedá dospieť len poučeniami, ani školeniami, ani katechézami, ale jedine dozretím v zrelom spoločenstve ľudí žijúcich Boží život.

Práve absencia malých spoločenstiev je príčinou toho, že v Katolíckej cirkvi moc neevanjelizujeme (lebo nemáme kam potenciálnych záujemcov o život v Cirkvi poslať – kde by to mala byť tá „Cirkev“ a „farnosť“, kam by sme im mohli povedať: „chodte tam a tam vás všetko naučia“?). Občas ich „pošleme do kostola“, ale to je niečo, čo by malo prísť až na samom konci, ako mystagógia, završujúca evanjelizáciu a potom *katechumenát* prežívaný v spoločenstve Cirkvi. Tí, ktorí nás poslúchnu a „do kostola“ idú, sa potom zväčša zmenia na formálnych a povrchných „chodičov do kostola“, ktorí vlastne ani moc nerozumejú, čo sa vlastne v tých „obradoch“ liturgie deje – pretože nerozumenú ani samotnému kresťanstvu, nikdy ho nezažili a ani sami ho nežijú.

Katechéza je v tomto prostredí fatálne neúčinná a nikde to nevidieť lepšie ako pri príprave na birmovanie, o ktorom si nielen na Slovensku robíme vtipy, že je to „sviatosť rozlúčenia sa s Katolíckou Cirkvou“ – pretože nie je nikde prostredie, kde by fungovalo *praktické učeníctvo* a bez neho *teoretické doplnky* veľa nedokážu.

Samotný „život“ farnosti je potom natoľko prázdny a vlastne nejestvujúci, že v priemere 90%-ám katolíkov to už ani nestojí za to, aby aspoň prišli v nedeľu „do kostola“...

Týchto pár príkladov svedčí dostatočne o tom, že blahej pamäti sv. Ján Pavol II. mal pravdu, hlbokú a prorockú pravdu. Súčasne nám ale ukázal aj cestu a spôsob, akým Cirkev znova oživiť a urobiť ju v plnom zmysle slova cirkvou.

Váš Inky